

11. Befolkningsutviklingen

Den raske befolkningsveksten de siste årene fortsatte i 2008. For tredje år på rad vokste folketallet mer enn noen gang før i norsk historie. Folkemengden økte med 62 000, 6 000 flere enn året før. Den høye veksten skyldes særlig at innvandringen fortsatte å øke, til nesten 67 000, men også at fødselstallet økte og at antall dødsfall gikk litt ned, slik at fødselsoverskuddet vokste med 2 300. Utvandringen økte svakt (se tabell 11.1 og figurene 11.1 og 11.2). Også nettoinnvandringen (innvandringsoverskuddet) på 43 300 ble det høyeste som noen gang er registrert. Økningen på 3 700, eller 9 prosent, var imidlertid betydelig mindre enn i de foregående fire årene. Som i 2007 utgjorde nettoinnvandringen om lag 70 prosent av befolkningsveksten. Den relative veksten i folketallet på 1,31 prosent var den høyeste siden 1920, da det ble født uvanlig mange.

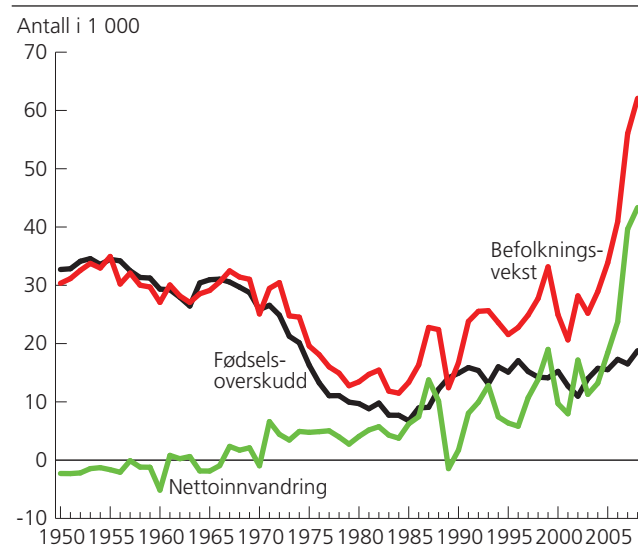
11.1. Fødsler og dødsfall

Fødsler

Fødselstallet var omtrent 2 000 høyere i 2008 enn i året før. Det har vokst jevnt siden 2002 og er nå oppe i over 60 000 igjen, for første gang siden 1996. Fødselstallet for 2008 ligger litt over det som ble beregnet i siste befolkningsframskriving (se figur 11.3).

Samlet fruktbarhetstall (SFT) for 2008 er beregnet til 1,96 per kvinne. Dette er også en del høyere enn året før, og en fortsettelse av en stigende trend de siste årene, med en økning på 0,2 barn per kvinne siden 2002 (se figur 11.4). Et SFT på 1,96 er bare litt lavere enn reproduksjonsnivået på 2,06-2,07 barn per kvinne. Fruktbarhetsoppgangen kan skyldes mange forhold, blant annet en opphenting av utsatte fødsler. En økende andel innvandrere i Norge kan imidlertid ikke ha bidratt vesentlig til oppgangen. I 2007 da SFT var 1,90 for hele befolkningen, var det bare litt lavere (1,82) for

Figur 11.1. **Befolkningsvekst, fødselsoverskudd og nettoinnvandring¹**

¹ Tall for år før 1951 gjelder bare utvandring, særlig til oversjøiske land, da innvandringstall ikke er tilgjengelige.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

norskfødte, men noe høyere (2,40) for innvandrede kvinner.

Siden 1970-tallet har fødealderen i Norge økt betydelig. Gjennomsnittsalderen ved første fødsel økte fra 25,1 år i 1987 til 28,1 år i 2005, men har siden stagnert. Et foreløpig inntrykk er at fødselsratene for kvinner over 30 år har fortsatt å øke, mens nedgangen for de yngre kvinnene har stoppet opp eller snudd de siste årene. Disse endringene i aldersmønsteret blant fødende kvinner forklarer noe av fruktbarhetsøkningen.

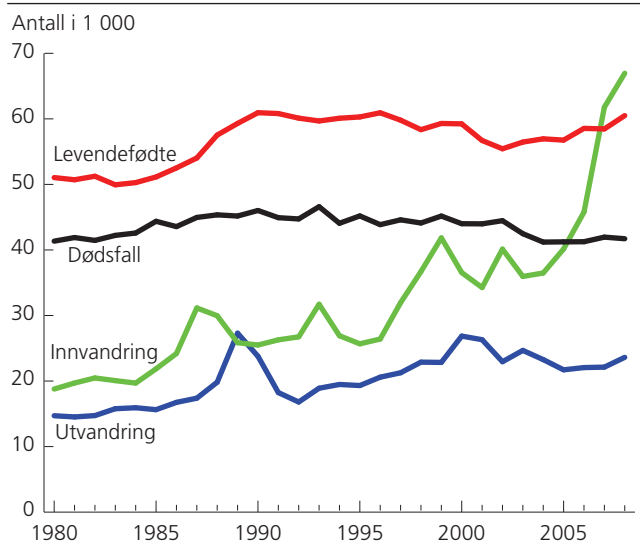
Fruktbarhetsnivået i Norge er fortsatt blant de høyeste i Europa, etter Frankrike og Island (se figur 11.4). I de

Tabell 11.1 **Befolkningsendringer**

År	Folketall per 1.1.	Levende-fødte	Dødsfall	Innvandring	Utvandring	Nettoinnvandring	Fødselsoverskudd	Befolkningsvekst ¹	Innenlandske flyttinger
1991-1995 gjennomsnitt	4 299 171	60 196	45 102	27 465	18 546	8 919	15 094	24 025	170 573
1996-2000 gjennomsnitt	4 420 819	59 522	44 348	34 690	22 885	11 805	15 174	26 696	191 433
2001-2005 gjennomsnitt	4 552 715	56 459	42 671	37 395	23 782	13 613	13 788	27 357	195 237
2006	4 640 219	58 545	41 253	45 776	22 053	23 723	17 292	40 915	202 009
2007	4 681 134	58 462	41 954	61 774	22 122	39 652	16 508	56 037	210 679
2008	4 737 171	60 497	41 712	66 961	23 615	43 346	18 785	62 081	198 877
2009	4 799 252								
Per 1 000 innbyggere									
1991-1995 gjennomsnitt		14,0	10,5	6,4	4,3	2,1	3,5	5,6	39,6
1996-2000 gjennomsnitt		13,4	10,0	7,8	5,2	2,7	3,4	6,0	43,2
2001-2005 gjennomsnitt		12,4	9,3	8,2	5,2	3,0	3,0	6,0	42,8
2006		12,6	8,9	9,8	4,7	5,1	3,7	8,8	43,3
2007		12,4	8,9	13,1	4,7	8,4	3,5	11,9	44,7
2008		12,7	8,7	14,0	5,0	9,1	3,9	13,0	41,7

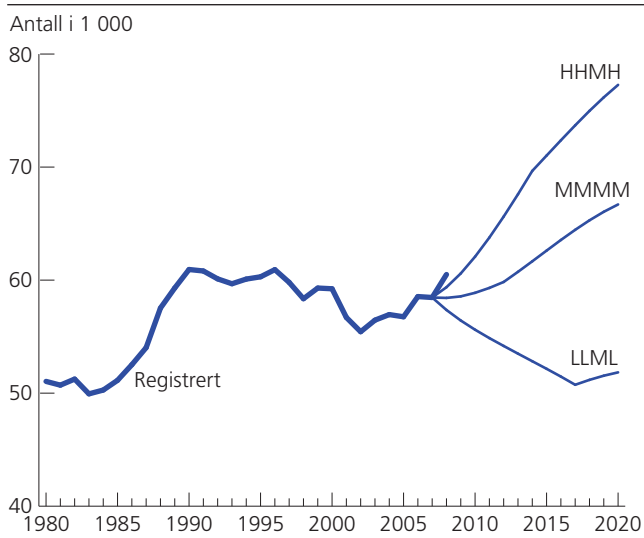
¹ Folketilveksten er regnet som differensen mellom folketallet den 1. januar i påfølgende år. Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 11.2. Fødte, dødsfall, inn- og utvandring

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 11.3. Antall fødte, registrert og framskrevet i 2008

For forklaring av framskrivningene, se <http://www.ssb.no/folkfram/>.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

nordiske land, samt Frankrike, Irland og Storbritannia, var SFT over 1,8 barn per kvinne i 2006-2008. Alle disse landene har hatt økende fruktbarhet siden 2002. I Sverige og Frankrike, som begge har ført en offentlig politikk som påvirker barnetallet, begynte fruktbarheten å øke enda tidligere. Det har etter hvert blitt svært små forskjeller mellom de fire største nordiske landene. I 2008 var SFT økt til 2,10 i Island (høyest i Europa), 1,91 i Sverige og 1,89 i Danmark, mens tall for Finland ikke er tilgjengelig ennå (1,83 i 2007). Den relativt høye fruktbarheten i Norden må ses i sammenheng med sjenerøse familie- og velferdsordninger som gjør det enklere for foreldre å kombinere barn og yrkesaktivitet. I det meste av resten av Europa er fruktbarheten lav. Samlet fruktbarhetstall for de gamle EU-landene (EU-15) er i gjennomsnitt 1,5 barn per kvinne. Sør- og Øst-Europa har lavest fruktbarhet, både i Europa og i verden som helhet. Blant EU-medlemmene var den i 2006 lavest i Slovakia (1,24) og Polen (1,27) i øst, og i

Boks 11.1. Begreper

Befolkningsstatistikken omfatter personer som er registrert som *bosatt* i folkeregisteret, det vil si personer som bor her fast eller som har til hensikt å ha sitt faste bosted i Norge i minst et halvt år og som har gyldig oppholdstillatelse (trengs ikke av nordiske statsborgere). Det er imidlertid mange som arbeider i Norge som ikke kommer med i statistikken, bl.a. personer på korttidskontrakter. Det oppholder seg også en del personer i Norge uten tillatelse, se <http://www.ssb.no/vis/magasinet/analyse/art-2008-06-23-02.html>. Endelig inkluderer statistikken personer som har flyttet til utlandet uten at dette er registrert

Forventet levealder er det antall år en person i en gitt alder kan forventes å leve under gjeldende dødelighetsforhold i en periode, som regel et kalenderår. Dette er et hypotetisk mål, ofte kalt for periodelevealderen. Forventet levealder beregnes i en dødelighetstabell fra de aldersavhengige døds sannsynlighetene for et gitt år for hvert kjønn og for ulike alderstrinn. Det er vanligst å publisere dette for alder 0, det vil si *forventet levealder ved fødselen* (se figur 11.5). Den faktiske levealderen for en *kohort* (se nedenfor) kan vi imidlertid først få vite når det ikke er noen gjenlevende i kohorten, dvs. etter over hundre år. På grunn av dødelighetsnedgangen de siste to hundre år, er forventet levealder på kalenderårsbasis systematisk lavere enn for kohorter.

Framskrivning av befolkningen ble sist gjort av SSB for perioden 2008-2060 og publisert 8. mai 2008, se <http://www.ssb.no/emner/02/03/folkfram/>. Samtidig ble det publisert en framskrivning av innvandrerbefolkningen, se <http://www.ssb.no/innvfram/>. Nye befolkningsframskrivninger vil bli lagt fram 11. juni 2009.

Innvandrere er personer som en eller annen gang har innvandret til Norge. Norskfødte med innvandrerforeldre er født i Norge, og har to foreldre som er innvandrere. Personer med annen innvandringsbakgrunn omfatter: utenlandsfødte med én norskfødt forelder, norskfødte med én utenlandsfødt forelder, og utenlandsfødte med norskfødte foreldre (inkluderer utenlandsadopterte). SSBs terminologi på dette området ble endret i 2008, se <http://www.ssb.no/innvandring/>.

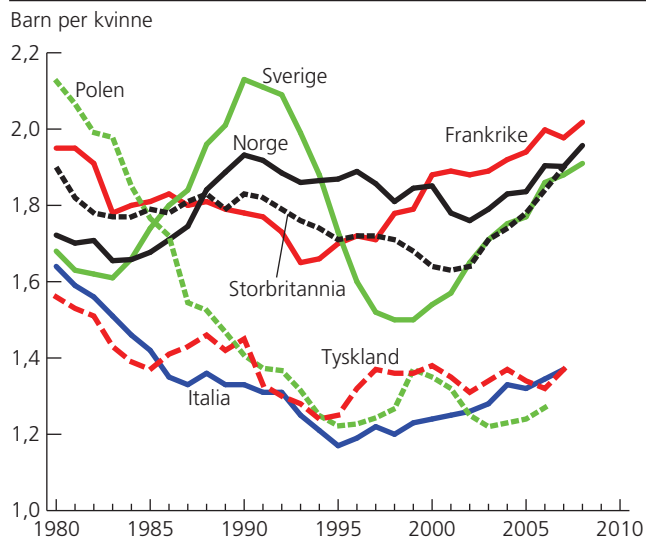
Kohort: En gruppe personer som har opplevd noe i samme periode, som å bli født, gifte seg eller studere. Brukes mest om fødselskohorter.

Nettoinnvandring, også kalt innvandringsoverskudd, er forskjellen mellom antall personer som flytter inn og som flytter ut av landet.

Samlet fruktbarhetstall beregnes som summen av ettårige aldersavhengige fruktbarhetsrater 15-49 år. Det kan tolkes som antall barn hver kvinne i gjennomsnitt vil føde under forutsetning av at fruktbarhetsmønstret i perioden varer ved og at dødsfall ikke forekommer. For at det ikke skal bli befolkningsnedgang på lang sikt, må SFT være større enn 2,07 barn, når vi ser bort fra inn- og utvandring.

Tyskland (1,32) og Italia (1,32 i 2005) blant de vestlige. I Øst-Europa bidrar økonomisk og sosial usikkerhet og vanskeligere levekår etter kommunismens fall til det lave fødselstallet.

Figur 11.4. Samlet fruktbarhetstall i noen europeiske land

Kilde: Statistisk sentralbyrå, EUROSTAT og statistikkbyråene i Frankrike, Island og Sverige.

Et av trekkene ved det høye fruktbarhetsnivået i Norge, er at barnløsheten er relativt lav, selv om den har økt litt for etterkrigskohortene, fra 9 prosent av 1950-kohorten til 12 prosent av 1962-kohorten. I mange andre europeiske land er den betydelig høyere. Høyest er den i Vest-Tyskland, der 22 prosent av 1962-kohorten ikke har fått barn. Andelen av norske kvinner som får bare ett barn har heller ikke økt mye, fra 13 prosent av 1950-kohorten til 14 prosent av 1962-kohorten. For de samme kohortene har det vært en nedgang i andel tobarnskvinner, fra 45 til 39 prosent, og en liten økning av kvinner med 3 og 4 barn (alle andeler ved 45 år).

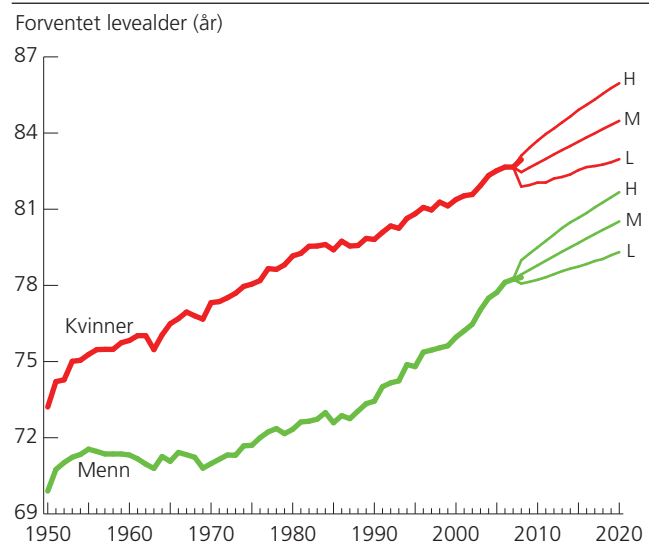
Levealder

Antall dødsfall gikk ned med 200 til 41 700 fra 2007 til 2008. Dette er omtrent som gjennomsnittet av mellom- og høyalternativet i siste befolkningsframskriving. Ved uendret aldersspesifikk dødelighet, ville antall dødsfall ha økt fordi antall eldre i befolkningen for tiden går opp.

Forventet levealder ved fødselen har økt nesten uavbrutt i snart 200 år, gjennomsnittlig med litt over 0,2 år per kalenderår. Økningen har vært særlig sterk de siste 20 år, spesielt for menn. I 2008 økte levalderen til 78,3 år for menn og 83,0 år for kvinner. Dette er de høyeste tallene som noen gang er registrert for Norge. Forskjellen mellom kjønnene har sunket fra 6,9 år i 1986 til 4,6 år i 2008. Det er grunnleggende biologiske årsaker til at menn vanligvis lever kortere enn kvinner. Ulikheter i atferd kan forsterke eller svekke dødelighetsforskjellene. Vi regner med at levaldersforskjellen vil avta til 3-4 år, slik det var på 1950-tallet i mange land.

Levalderen i 2008 ligger nær mellomalternativet fra siste befolkningsframskriving for menn og nær høyalternativet for kvinner. Endringene i 2008 følger langtidstrenden de siste 30-50 årene. Utviklingen fra år til

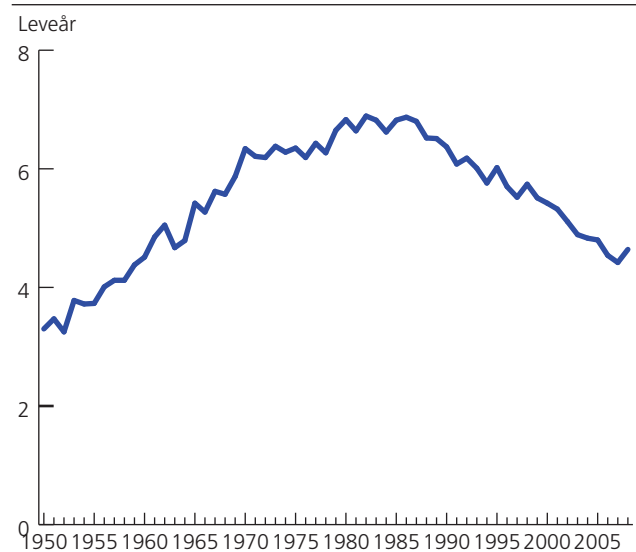
Figur 11.5. Forventet levealder ved fødselen, registrert og framskrevet i 2008

H = høy, M = middels og L = lav, i følge alternativene for befolkningsframskrivingene 2008-2020, se <http://www.ssb.no/folkfram/>.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 11.6. Forskjell mellom kvinners og menns forventede levealder ved fødselen

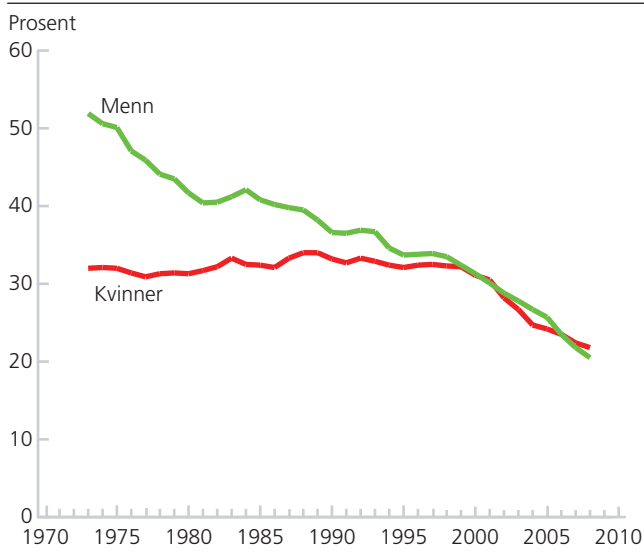
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

år er litt ujevn på grunn av tilfeldigheter, men det er ingen tendens til stagnerende levealder.

Det ulike tempoet i levaldersutviklingen for kvinner og menn har bl.a. sammenheng med røykevaner. Menn, særlig de med høyere utdanning, var de første som begynte å røyke, men også de første som sluttet. Nedgangen i andelen dagligrøykere har vært særlig rask siden 2000 og det er i dag små forskjeller mellom kjønnene (se figur 11.7). Det tar imidlertid tid før endrede røykevaner slår ut i levalderen.

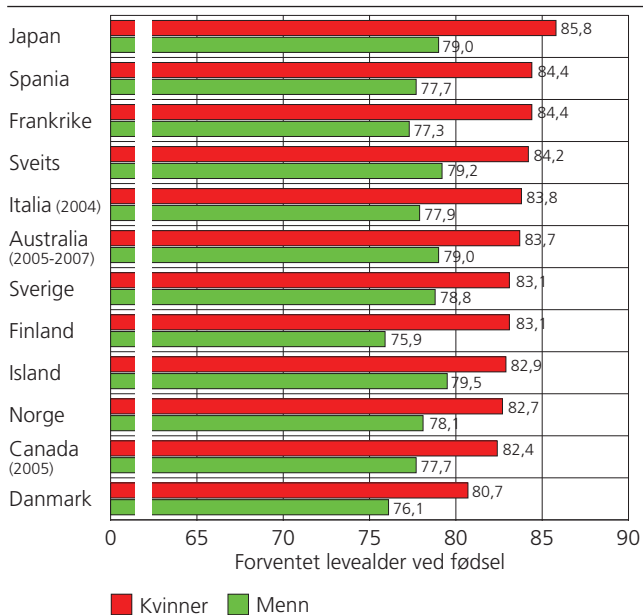
Sammenliknet med andre land har Norge høy levealder, men vi er ikke lenger i toppen slik som fram til 1950-tallet. I 2006 hadde åtte-ni land høyere levealder enn oss. I Europa er det tre land hvor mennene og sju

Figur 11.7. Andel som røyker daglig blant kvinner og menn 16-74 år. Treårig glidende gjennomsnitt. Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå, <http://www.ssb.no/emner/03/01/royk/index.html>

Figur 11.8. Forventet levealder ved fødselen i utvalgte land i 2006

Kilde: Eurostat, Human Mortality Database og statistikkbyråene i Australia og Japan.

land hvor kvinnene kan forvente å leve lenger enn de norske, se figur 11.8. Levealderen er høyest i Sør-Europa og Norden. Japan ligger fortsatt i teten globalt når det gjelder levealder, spesielt for kvinner, med 85,8 år i 2006 (og hele 86,0 år i 2007). Levealderen er også høy i Australia og Canada. Det ser ikke ut som om det er noen konvergens i levealdersutviklingen mellom Norge og Japan, snarere tvert i mot. I Norden lever svenske kvinner lengst og de danske kortest. Forskjellen er 2,4 år. Blant mennene er det også svenskene som lever lengst, mens danske og finske menn lever kortest. Forskjellene antas å ha sammenheng med røyke-, drikke- og ernæringsvaner.

11.2. Inn- og utvandring

Innvandringen til Norge økte også i 2008, til snaue 67 000, det høyeste nivået noen gang. Nettoinnvandringen satte også ny rekord, med 43 300 (se tabell 11.1 og figurene 11.1 og 11.2).

I siste versjon av Statistisk sentralbyrås befolkningsframskrivninger ble det rapportert stor usikkerhet om framtidig nettoinnvandring. Det ble antatt at den ville kunne stige noen få år framover og så etter hvert synke, blant annet på grunn av minkende betydning av norske inntekter fra olje- og gassektoren. Dessuten øker inntektsnivået og arbeidskraftsbehovet i land som Polen, hvor svært mange av utenlandske arbeidstakere i Norge kommer fra. Figur 11.9 viser at den faktiske utviklingen i 2008 var svært nær høyalternativet fra siste framskriving.

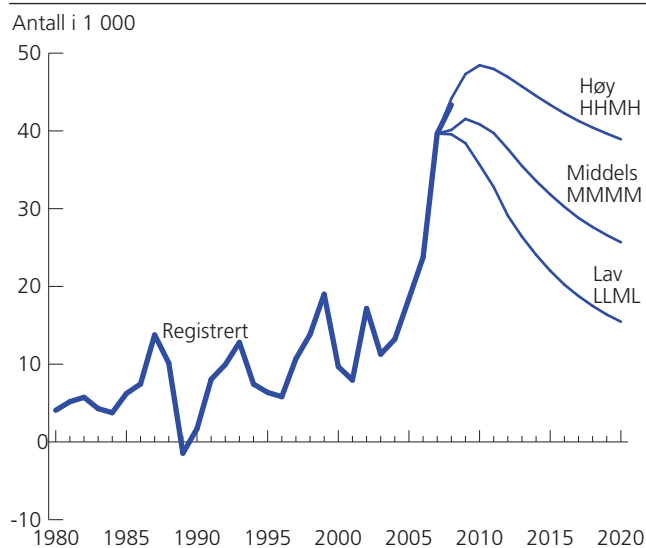
Det har siden vist seg at finanskrisen, som ble utløst i september 2008, og den økende arbeidsledigheten i Norge på slutten av året, særlig i bygge- og anleggssektoren (se kapittel 6.3), ganske raskt påvirket innvandringen gjennom året. Innvandringen vokste betydelig langsommere i 2008 enn i 2007. Dette var særlig tilfelle i 4. kvartal, se figur 11.10, som viser glidende årsgjennomsnitt (over perioder på fire kvartaler). Både innvandringen i alt og nettoinnvandringen stagnerte i 3. kvartal 2008. I 4. kvartal sank innvandringen med hele 17 prosent i forhold til 4. kvartal 2007, mens utvandringen økte med 7 prosent. I alt sank nettoinnvandringen i 4. kvartal med 28 prosent i forhold til året før, for første gang siden 2. kvartal 2004. Flyttetallene vil ofte være preget av at registreringen ikke alltid stemmer helt med den faktiske flytteatferden. Tidfestingen til kvartal kan derfor være noe usikker.

Innvandringen av borgere fra de 10 nye østeuropeiske EU-landene var i 2008 over 21 000. Dette er mer enn en fordobling siden 2006 og en økning på 2 000 siden 2007. Av dette utgjorde polakkene 68 prosent, som er en noe lavere andel enn i 2006 og 2007.

De største nettoflyttestrømmene de siste årene har vært av borgere fra de nye EU-medlemmene i Øst-Europa, Asia og Vest-Europa (se tabell 11.2). Fra 2007 til 2008 var *økningen* i nettoinnvandringen størst blant statsborgere fra det gamle EU før 1.5.2004 med 2 300. Økningen fra de ti nye medlemslandene i Øst-Europa var imidlertid bare 500, mot en oppgang på hele 8 000 fra 2006 til 2007. Fra Øst-Europa ellers var det en liten nedgang, mens nettoinnvandringen av borgere fra resten av verden økte med 900. Utflyttingsoverskuddet av norske statsborgere sank ytterligere, og var bare på 300 personer.

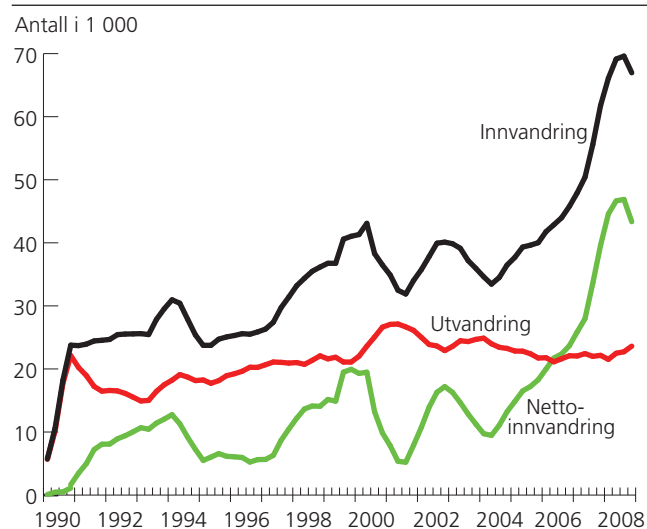
De største nettoinnvandringsstrømmene til Norge fra enkeltland besto både i 2007 og 2008 av statsborgere fra Polen, Tyskland, Sverige og Litauen, alle dominert av arbeidsinnvandring (se tabell 11.3). De største endringene i rangering av nettoinnvandring etter statsborgerskap fra 2007 til 2008 var at nettoinnvandringen av

Figur 11.9. Nettoinnvandring, registrert og framskrevet i 2008

For forklaring av framskrivningene, se <http://www.ssb.no/folkfram/>.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 11.10. Nettoinnvandring i alt for fire kvartalsperioder (glidende årsgjennomsnitt)

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 11.2. Nettoinnvandring etter statsborgerskap

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
I alt	11 285	13 211	18 439	23 723	39 652	43 346
Norge	-1 157	-797	-288	-1 212	-522	-317
Norden ellers	-58	-266	643	1 388	2 628	3 557
Vest-Europa ellers	711	1 361	1 929	3 190	5 391	6 303
Ti østeuropeiske EU-medlemmer	753	2 235	4 080	8 899	17 006	17 550
Øst-Europa ellers	1 865	2 344	2 190	1 641	2 249	2 164
Afrika	2 954	2 464	2 770	2 653	3 515	3 268
Asia	5 613	5 021	6 146	5 874	7 471	8 386
Nord-Amerika	-143	112	172	286	431	583
Latin-Amerika	505	433	611	641	834	930
Australia og New Zealand	39	69	24	149	188	104
Oseania ellers	2	0	-2	2	4	8
Statsløs og uoppgitt	201	235	164	212	457	810
Europa, Nord-Amerika, Australia og New Zealand	2 010	5 058	8 750	14 341	27 371	29 944
Afrika, Asia, Latin-Amerika, Oseania ellers, statsløse og uoppgitt	9 275	8 153	9 689	9 382	12 281	13 402

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

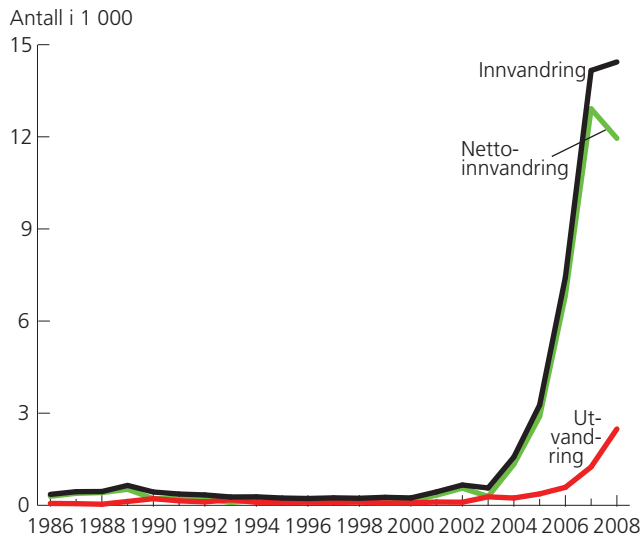
personer fra Romania, Eritrea, statsløse (vesentlig fra det okkuperte palestinske området) og Latvia ble viktigere mens den ble relativt mindre viktig fra India og Nederland. I 2007 besto den femte største nettoinnvandringsstrømmen av somaliske statsborgere, som hadde flukt som viktigste innvandringsgrunn. Disse ble i 2008 passert av innvandrere fra Filippinene og Thailand, som hadde familieetablering og i noen grad arbeid som de viktigste grunnene. Først på 7. og 8. plass i 2008 kom innvandrere fra land med flukt som viktigste motiv for å flytte til Norge. Vi legger også merke til den sterke økningen av innvandrere fra Romania, hvorav de fleste kom på grunn av arbeid. Romania ble omfattet av den tilnærmet frie arbeidsinnvandringen fra EØS fra 1. august 2007.

Selv om innvandringen fra Polen var høy også i 2008, har veksten nesten stoppet opp, med en økning på bare 300 fra 2007 til 2008. Dette er den laveste veksten

siden Polen ble medlem av EU 1. mai 2004. Derimot ble *utvandringen* av polske statsborgere omtrent fordoblet fra 2007 til 2008, til 2 500, som er det største registrerte tallet noen gang. Dermed ble det en liten nedgang i *nettoinnvandringen* av polakker.

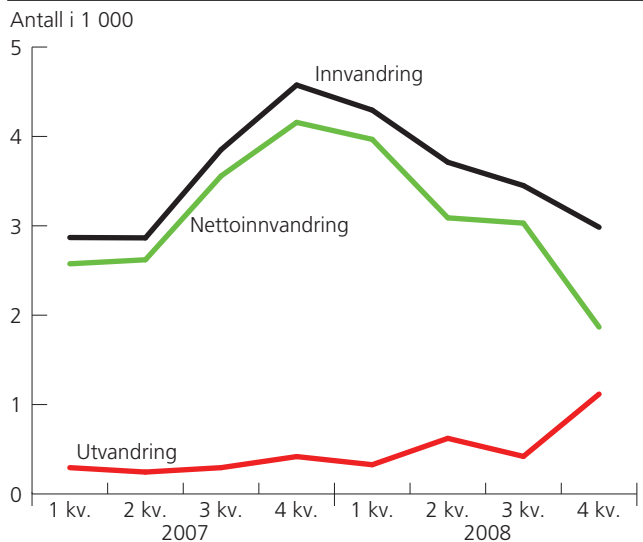
Det var ventet at nettoinnvandringen, særlig fra Polen, ville avta i 2008 eller 2009. Kvartalstall viser at både innvandringen og nettoinnvandringen faktisk var på topp i 4. kvartal 2007 og siden har sunket jevnt, se figur 11.12. Dette er konsistent med tall fra UDI for antall gyldige arbeidstillatelser, som gikk sterkt ned i 2. halvår 2008. Figuren viser også at antall utflyttinger av polske statsborgere ble tredoblet fra tredje til fjerde kvartal 2008. Dermed sank nettoinnvandringen til det laveste nivået siden 2006. Også for statsborgere fra andre land sank nettoinnvandringen fra 3. til 4. kvartal 2008 (med ca 1 200, mot 2 300 for polakkene).

Figur 11.11. Inn- og utvandring av polske statsborgere

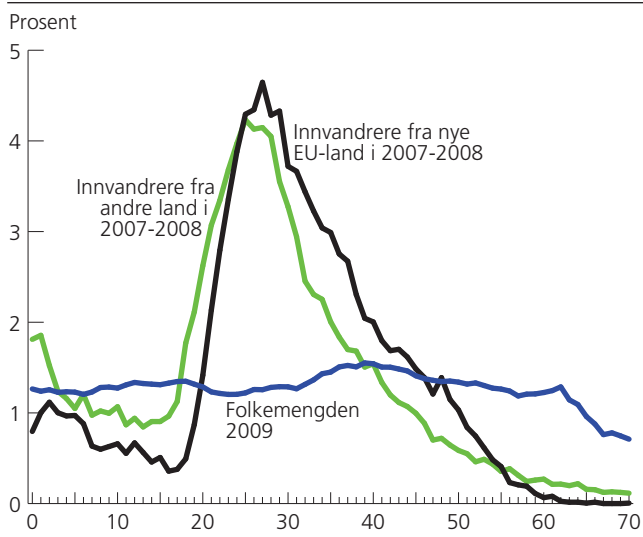
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 11.12. Kvartalstall for inn- og utvandring av polske statsborgere, 2007-2008

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 11.13. Aldersfordelingen til hele befolkningen og til innvandrere fra nye EU-land og fra andre land

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 11.3. Inn- og utvandring i 2008 etter statsborgerskap fra 20 land med størst nettoinnvandring

Rang		Statsborgerskap	Inn	Ut	Netto
2008	2007				
1	1	Polen	14 437	2 486	11 951
2	2	Tyskland	4 325	853	3 472
3	3	Sverige	5 692	2 735	2 957
4	4	Litauen	2 851	465	2 386
5	6	Filippinene	1 765	384	1 381
6	8	Thailand	1 317	140	1 177
7	5	Somalia	1 231	113	1 118
8	9	Irak	1 197	126	1 071
9	15	Romania	1 104	73	1 031
10	7	Russland	1 157	182	975
11	18	Statsløs	808	12	796
12	20	Eritrea	778	8	770
13	14	Afghanistan	785	22	763
14	10	India	1 068	307	761
15	13	Storbritannia	1 249	574	675
16	11	Nederland	908	306	602
17	26	Latvia	614	86	528
18	17	Kina	837	314	523
19	19	Slovakia	695	225	470
20	21	Pakistan	572	116	456

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Det er imidlertid usikkert hvor mange polakker som vil vende tilbake til Polen i en periode med økende arbeidsledighet i Norge. Personer med lovlig opphold i Norge er medlem av folketrygden så lenge de fortsetter å bo i Norge og har dermed krav på blant annet barne-trygd og kontantstøtte, også for barn som bor i Polen. For å få dagpenger ved arbeidsledighet må man ha arbeidet og betalt skatt i Norge eller et annet EØS-land i minst ett år. Man mister vanligvis retten til norske dagpenger dersom man flytter fra landet.

De fleste polske statsborgerne som innvandrer til Norge, er i arbeidsfør alder, hele 87 prosent var i alderen 18-54 år i 2007-2008, mens bare litt over 1 prosent var 55 år eller mer. Det var heller ikke mange barn blant de polske innvandrerne, bare 12 prosent var under 18 år, mot 20 prosent for andre innvandrere. Andelen barn har imidlertid økt litt det siste året. Også andel kvinner blant de polske innvandrerne har gått noe opp, fra 22 til 28 prosent i 2007-2008. Ifølge UDI har det vært en betydelig økning i familieinnvandrings-tillatelser fra Polen de siste årene, med om lag en for-dobling hvert år i 2005 -2007, men med en noe lavere økning i 2008 (33 prosent).

Det beskjedne innslaget av barn gjør at de polske innvandrere i gjennomsnitt er litt eldre enn andre innvandrere. Gjennomsnittsalderen for polakker som flyttet hit i 2007-2008 var 30,5 år, mot 29,8 år for innvandrere fra de nye EU-landene i alt, og 27,2 år for innvandrere fra andre land. Til sammenlikning var gjennomsnittsalderen for hele den bosatte befolkningen 38,5 år per 1.1.2009. Innvandrerne er altså betydelig yngre enn den samlede befolkningen, som illustrert i figur 11.3.

Aldersfordelingen for borgere fra Polen og andre nye EU-medlemmer er nesten identiske.

Da EU ble utvidet med åtte nye medlemsland i Øst-Europa den 1. mai 2004, ble det lettere adgang til innreise og opphold i Norge for borgere fra disse landene. Det ble imidlertid innført egne overgangsregler som innebærer at personer fra disse landene kan oppholde seg i Norge i tre eller seks måneder som arbeidssøkere, men at de ikke kan begynne å jobbe før de har fått tillatelse. Det stilles også strengere krav til arbeidsforholdet. Bulgaria og Romania ble medlemmer av EU 1. januar 2007, med samme regler for opphold og arbeid som for de andre EU-medlemmene i Øst-Europa fra 1. august 2007. Disse overgangsreglene vil bli opphevet 1. juli 2009 for borgere fra de land som ble medlemmer av EU i 2004.

11.3. Folketall og aldersfordeling framover

Den raske økningen i folketallet vil høyst sannsynlig fortsette i de nærmeste årene. Ifølge Statistisk sentralbyrås befolkningsframskrivninger fra 2008 vil vi bare få nedgang i folketallet etter 2040 dersom både fruktbarhet, levealdersvekst og nettoinnvandring blir svært lave – og forblir på et lavt nivå, se figur 11.14.

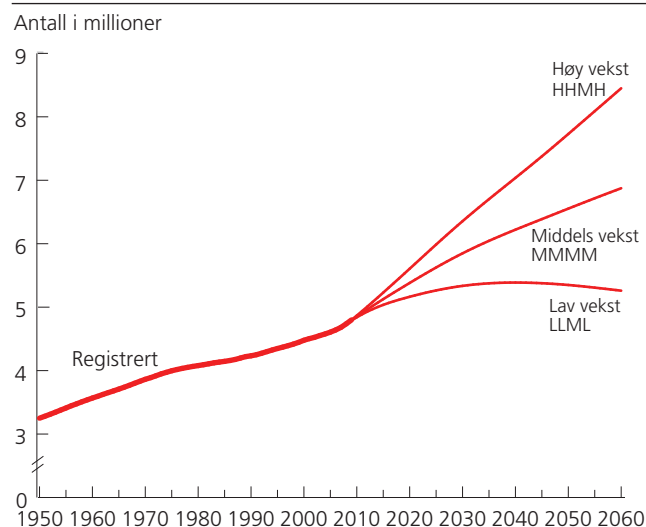
Viktigere enn om folketallet øker eller minker, er befolkningens aldring. Figur 11.15 viser at vi nå nærmer oss slutten av en periode med liten eller ingen vekst i antall personer over 67 år. Dette skyldes at de nye pensjonistene kommer fra de små fødselskullene fra perioden 1925-1943. Antall personer 67 år og eldre sank fra en topp på 620 000 i 1995 til drøye 600 000 i 2004. Når de store etterkrigskullene når pensjonsalderen, vil antall eldre øke sterkt. Antall personer 67 år og eldre vil vokse fra 617 000 1.1.2009 til mellom 704 000 og 725 000 i 2015. Økningen i antall eldre framover skyldes ikke bare dødelighetsnedgang, men også den høye innvandringen.

11.4. Regional befolkningsutvikling

I 2008 flyttet 199 000 personer fra en kommune til en annen. Dette er 12 000 færre enn året før, som hadde det høyeste tallet noen gang. Nedgangen kan ha sammenheng med den svakere konjunkturutviklingen og et mindre stramt arbeidsmarked.

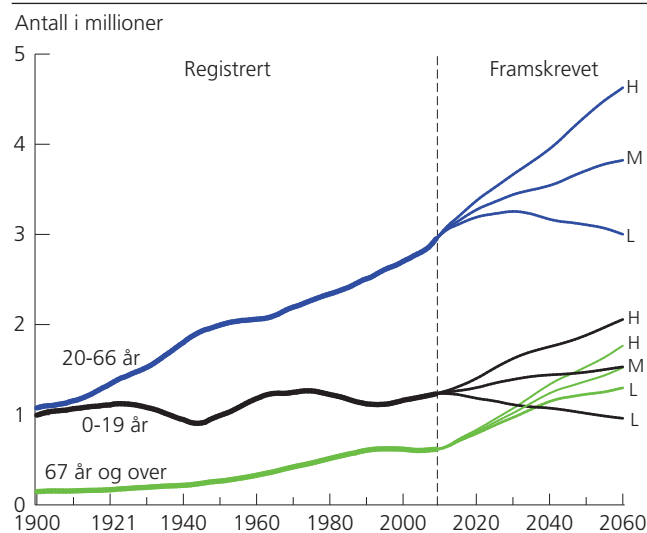
Hovedstrømmen av flyttingene har fortsatt gått til sentrale strøk, noe som har medført at befolkningens geografiske fordeling er blitt mer sentralisert i løpet av 2008, på samme måte som i de foregående 20-30 år. Folketallet i de mest sentrale kommunene, det vil si de største byene og tilhørende omegnskommuner, steg med 1,9 prosent, mens folketallet sank med 0,1 prosent i de minst sentrale kommunene, ifølge Folke- og boligtellingsen 1990, det vil si utkantkommunene. Dette medførte at per 1. januar 2009 bodde 55,6 prosent av befolkningen i de mest sentrale kommunene, mot 49,7 prosent i 1980, se figur 11.17. Benytter man Folke- og boligtellingsen 2001, bor nå 67 prosent i de mest sentrale kommunene.

Figur 11.14. Folkemengde, registrert og framskrevet i 2008¹

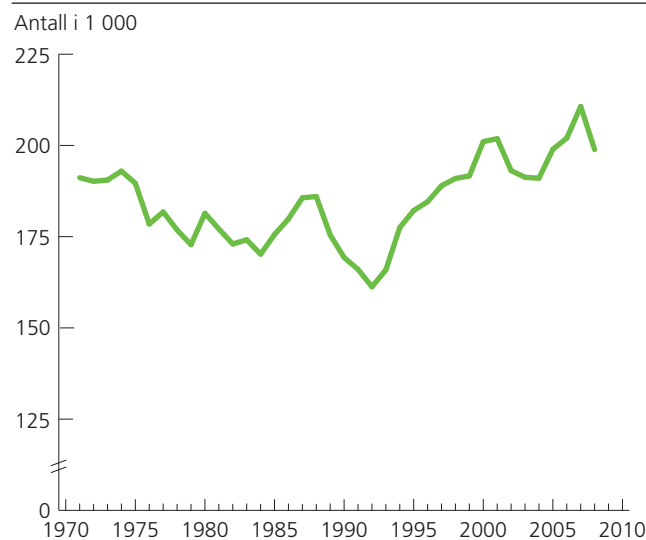
¹ For forklaring av alternativene, se <http://www.ssb.no/emner/02/03/folkfram/>
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 11.15. Antall personer i brede aldersgrupper, registrert og framskrevet i 2008¹

¹ For forklaring av alternativene, se <http://www.ssb.no/emner/02/03/folkfram/>
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 11.16. Innenlandske flyttinger¹

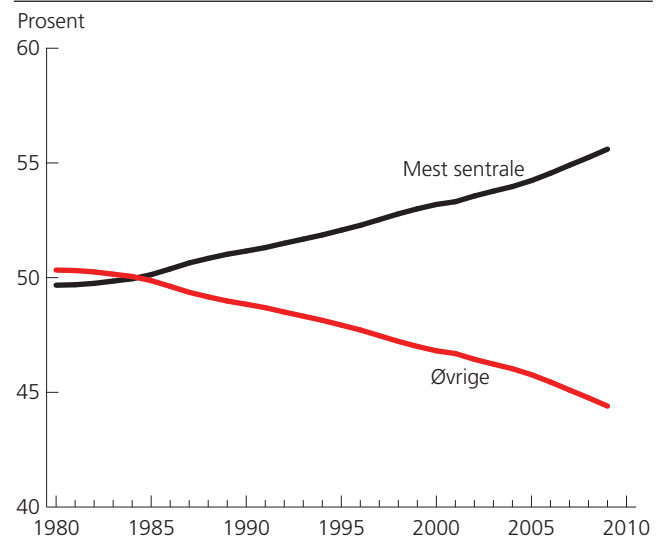

¹ Flyttinger over kommunegrenser.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Befolkningsveksten var størst i fylker med store byer, det vil si Oslo, Akershus, Rogaland og Hordaland, som sto for 63 prosent av veksten i landet. Folketallet gikk ikke ned i noen fylker, for første gang på flere år. Folketallet i Nord-Norge, som stort sett har hatt synkende folkemengde de siste årene, økte med 0,3 prosent. Hovedårsaken til dette er den store innflyttingen fra utlandet, som er spredd over hele landet, selv om de fleste flytter til de største byene.

Antall kommuner som opplevde befolkningsnedgang sank ytterligere, fra 232 i 2006 til 156 i 2008, det laveste tallet siden 1982. Innvandringen har hatt positiv virkning på folketallet i nesten samtlige kommuner og ikke bare de største byene. Imidlertid får det sentrale østlandsområdet så stor andel av denne veksten at resultatet blir en stadig høyere sentralisering av bosetningsmønsteret. Ti fylker hadde flytteunderskudd i forhold til andre fylker i Norge, størst var dette i Nordland og Sogn og Fjordane, men samtlige fylker hadde flytteoverskudd fra utlandet. Kun fem kommuner hadde flytteunderskudd fra utlandet i 2008, mot 17 i 2007. Dersom vi ser bort fra inn- og utvandring, ville folketallet ha sunket i hele 251 kommuner, litt færre enn i 2007 (255 kommuner).

Figur 11.17. **Andel av befolkningen i de mest sentrale og de øvrige kommuner¹**

¹ Kommuner med befolkningsstygdepunkt innenfor 75 minutters reisetid (90 minutter for Oslo) fra et tettsted med minimum 50 000 innbyggere med raskeste transportmiddel unntatt fly (Standard for kommuneklassifisering, NOS C 192, Statistisk sentralbyrå, 1994).

Kilde: Statistisk sentralbyrå.